

**§ 54 Svar på remiss på motion om att minska exponeringen av kemikalier
DNr 2011 GAN 0057**

Nämndens beslut

Remissvar lämnas där motionens andra att-sats avslås vad gäller visning av filmen för gymnasieelever.

Reservation

Kristjan Vaigur (s) reserverar sig mot beslutet.

Särskilt yttrande

Frida Bengtsdotter (mp) reserverar sig mot beslutet och inkommer med särskilt yttrande.

Särskilt yttrande inte inlämnat vid justeringen /Llj

Ersättaryttrande

Ulla Hoffmann (v) anmäler att om hon hade haft rösträtt hade hon reserverat sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

Miljöpartiet de gröna har inlämnat motion till kommunfullmäktige den 4 november 2010 "Minska exponeringen av kemikalier för att värna kommuninvånarnas hälsa" (se bilaga).

Stadsbyggnadsförvaltningen har lämnat tjänsteyttrande enligt bilaga.

På grund av att utvecklingsförvaltningen föreslås bli berörd genom visning av film "Underkastelsen", har remiss även lämnats till gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Utvecklingsförvaltningen har utrett frågan och lämnar bifogade yttrande, varav framgår att förvaltningen föreslår att motionens

Justeras sign

mlle ML LJ

Utdragsbestyrkande

andra att-sats avslås vad gäller visning av filmen för gymnasieelever.

Ordförandens förslag

Ordföranden föreslår att remissvar lämnas enligt förvaltningens förslag där motionens andra att-sats avslås vad gäller visning av filmen för gymnasieelever.

Yrkande

Frida Bengtsdotter (mp) yrkar bifall till motionen med tillägget att visning av filmen erbjuds gymnasieeleverna med diskussion i samband med visningen.

Särskilt yttrande inte inlämnat vid justeringen /LLJ

Beslutsgång

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att yrkandet avslagits.

Justeras sign 	Utdragsbestyrkande
--	--------------------

Yttrande om motion angående exponering av kemikalier (filmvisning på gymnasiet)

Förslag till beslut

- Utvecklingsförvaltningen föreslår att motionens andra att-sats avslås vad gäller visning av filmen för gymnasieelever.

Britt-Marie Lundberg Björk
Förvaltningschef
Utvecklingsförvaltningen

Jennie Eskilsson
Utredare
Utvecklingsförvaltningen

Sammanfattning

Utvecklingsförvaltningens huvudsakliga invändning mot att visa filmen "Underkastelsen" på Tyresö gymnasium är att den kan väcka mycket oro och starka känslor hos eleverna som kan vara svåra att fånga upp på ett bra sätt.

Beskrivning av ärendet

Miljöpartiet de gröna har i motionen ”Minska exponering av kemikalier för att värna om kommuninvånarnas hälsa” lyft frågan kring de kemikalier som kommuninvånarna utsätts för i det dagliga livet.

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige besluta:

att uppdra till kommunstyrelsen att utifrån försiktighetsprincipen initiera ett arbete för att minska exponeringen av kemikalier för Tyresös kommuninvånare inom kommunens verksamhet, samt

att filmen ”Underkastelsen” visas i kommunens högstadieskolor och för anställda.

I ett tjänsteyttrande har samhällsbyggnadsförvaltningen påpekar att filmens komplicerade ämne är mer lämpat för gymnasieelever än för högstadieelever. Motionen har översänts till gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden för besvarande av att-sats 2.

Filmen ”Underkastelsen”

Filmen ”Underkastelsen” är en dokumentär av Stefan Jarl, och behandlar ämnet ”Kemikaliesamhället”, där han låter sig själv, och den vid filminspelningen gravida skådespelaren Eva Röse, testas för hur stor mängd kemikalier som finns i blodet, med skakande resultat. I filmen samlas även 23 professorer från lärosäten i Europa och Nordamerika för att dela med sig av kunskapen om kemikalier i vår vardag som skadar oss.

Dokumentärfilmen är skapad i samarbete med flerfaldigt prisbelönade filmarbetare¹ och har fått mycket goda recensioner, men har på grund av filmens tyngd även kallats för ångestframkallande², och Jarl själv menar att filmen är ”en skräckfilm för 2010-talet” som ”kräver mycket av publiken”³. Detta innebär att visning av filmen kräver stor kunskap hos den pedagogiska personalen inom området, samt att filmvisningen integreras i undervisningen

¹ www.underkastelsen.se.

² Dagens Nyheter, 2011-04-23, recensent Helena Lindblad.

³ www.underkastelsen.se.

och att bearbetning av densamma sker efteråt, för att säkerställa att studenterna inte har påverkats negativt.

Rektorerna och naturkunskapslärarna på Tyresö gymnasium har blivit tillfrågade om filmen kan ingå som en naturlig del i kursen Naturkunskap 1. Lärarna har också blivit ombudda att diskutera om denna film är det lämpligaste sättet att ta upp ämnet. Naturkunskapslärarna vill avstå från att visa filmen. De tror att filmen kan väcka mycket oro och starka känslor som kan vara svåra för oss att fånga upp på ett bra sätt. De väljer att ta upp ämnet på annat sätt.

Motion till kommunfullmäktige 4 november 2010

Minska exponeringen av kemikalier för att värna kommuninvånarnas hälsa

Tyresös invånare, barn, ungdomar, äldre och vuxna exponeras dagligen av kemikalier i leksaker, datorer, mat, plast mm. De långsiktiga konsekvenserna för människor, djur och natur visa sig allt mer. Det finns forskare som visat på sambanden mellan kemikalier och påverkan på miljö och människa, bl.a. på reproduktionsorganen, hjärnans utveckling, fostrets utveckling och vandrigen i näringskedjan. Dagligen utsätter vi oss för effekterna av 100 000 kemikalier. Det är mjukgörare (ftalater), flamskyddsmedel (PBDE), ytaktiva ämnen (PFOS), (PFOA) m.fl. Många av oss har flera hundra kemikalier i vårt blod.

Filmen *Underkastelsen* handlar om de många kemikalier som finns i samhället vi lever i idag. Efter Andra Världskriget användes 1 miljon ton kemikalier per år, idag är det 500 miljoner ton per år. I filmen låter bl.a. regissören Stefan Jarl undersöka sitt blod för att se vilka kemikalier som finns där (Källa: *Underkastelsen*).

Ftalater är samlingsnamnet på en grupp kemiska ämnen som baseras på ämnet ftalsyra. Ftalater används bland annat som mjukgörare i plast. De förekommer i ett flertal olika varor av mjukplast, huvudsakligen i PVC-plast. Ftalater är inte kemiskt bundna till plasterna och kan därför läcka ut och spridas till miljö (Källa: Miljöhälsorapporten 2009, Socialstyrelsen) och människa. Ftalater är ofta vanliga i medicintekniska produkter som handskar, slangar, katetrar, infusionspumpar, sonder, urinpåsar och blodpåsar, men även i golv och textilier. Flera av de vanligaste ftalaterna har visat sig ge bl.a. astma- och allergiproblem samt skadar hormonsystemen (Källa: Landstinget i Uppsala län). De har även påvisats vara cancerframkallande, skada utvecklingen av foster och spädbarn, samt leda till diabetes och fetma (Källa: Naturskyddsföreningen). Ftalater hittas i naturen i stora mängder även om de inte är långlivade så produceras de i sådan omfattning att de tillhör en av de vanligaste föroreningarna (Källa: Stockholm stad).

Bromerade flamskyddsmedel är samlingsnamnet för ett 70-tal organiska ämnen. De tillsätts brännbara material, framför allt plaster, för att fördröja eller minska spridningen av brand (Källa: Miljöhälsorapporten 2009, Socialstyrelsen). Bromerade flamskyddsmedel används i bl.a. textilier, medicinsk och elektronisk utrustning. Vissa av dessa har förbjudits inom EU, men forskning visar att ersättningsmedlen bryts ner i miljön till just de ämnen som förbjudits. Ämnena, som liknar äldre miljögifter, är svårnedbrytbara och anrikas i kroppen (Källa: Landstinget i Uppsala län). Bromerade flamskyddsmedel påminner till sin kemiska struktur om miljögifter såsom PCB och DDT. De är alla organiska molekyler som är mycket fettlösliga, och fettlösliga molekyler tas lättare upp av organismer än vattenlösliga. Så länge utsläppen av bromerade flamskyddsmedel fortsätter så kommer mängden i miljön att öka, och även om de slutade användas skulle de finnas kvar lång tid framöver (Källa: Miljöportalen). Flera av flamskyddsmedlen har visats kunna ge allvarliga hälsoskador, hormonstörningar och skador på miljön (Källa: Landstinget i Uppsala län).

Syntetiska mysker (lukter) har en bred användning som ett billigt alternativ till naturliga mysker, och ingår i en mängd konsumentprodukter bl.a. i parfym, parfymerade hygienartiklar och rengöringsmedel (Källa: Naturvårdsverket, Rapport 3794, Februari 2008). Dessa ämnen är svårnedbrytbara och anrikas i kroppen. Vissa av dessa är hormonstörande och kan därför ge effekt på fortplantningsförmågan. Myskerna finns idag spridda i miljön och anrikas bl.a. i fisk och i bröstmjölk (Källa: Landstinget i Uppsala län).

Det antibakteriella medlet triklosan används i ökande omfattning, i bl.a. medicinsk utrustning, plåster, sårförband, tandkräm, hygienprodukter, kläder och möbler för att förhindra bakterietillväxt. Triklosan är svårnedbrytbar, tas lätt upp i kroppen och lagras där. Det misstänks kunna påverka hormonsystem och bilda cancerframkallande nedbrytningsprodukter, samt är giftigt för vattenlevande djur. Dessutom finns risk för att överdriven användning av antibakteriella medel kan leda till resistent bakterier.

Många av ovanstående kemikalier lagras och anrikas, som sagt i våra kroppar. Kemikalierna stannar inte bara kvar i recipienten som varit i kontakt med ämnet utan förs även vidare till kommande generationer genom graviditet, amning, föda, osv. Forskarna hävdar att kvinnor har störst möjlighet att göra sig av med kemikalier i kroppen genom att de föder barn, men som då ärver en stor del av moderns giftiga kemikalier. Studier visar dessutom att barn påverkas mer än vuxna. Exponering under deras utveckling påverkar deras fortplantningsförmåga, inlärningsförmåga mm.

Det är positivt att Tyresö kommun i den nya upphandlingspolicyn infört, att kommunen "om möjligt ska" ställa krav på miljöanpassade varor och tjänster, samt biologiskt lättnedbrytbara varor. Men om "om möjligt", innebär en brasklapp eller om det också omfattar att ställa krav på att produkter inte ska tas upp av och lagras i människokroppen står inte helt klart.

Vi kan konstatera att det inom kommunens verksamheter i dag används en stor mängd kemikalier som rengöringsmedel, smörjmedel, tvätt- och diskmedel samt att kommunen också köper leksaker, datorer, möbler, textilier, armaturer och mycket annat.

Miljöpartiet vill att Tyresö kommun vid inköp av kemikalier ska efterfråga produkter som inte innehåller ovanstående ämnen, ämnen som dessvärre inte finns deklarerade i innehållsförteckningen. Fokus ska vara att kommunen ska köpa in produkter som är biologiskt nedbrytbara, inte tas upp av människan eller lagras i människokroppen. Varorna som köps in ska vara parfymfria för att utesluta innehåll av syntetiska mysker som också kan vara till gagn för allergiker och astmatiker. Vi vill också att Stefan Jarls film "Underkastelsen" visas i kommunens högstadieskolor och för kommunens anställda.

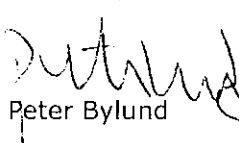
Det finns en hel del underlag från Reacharbetet, SVHC - EU:s lista på kemikalier som exempelvis är cancerogena - samt en hel del nordiska studier och internationella rapporter. Stockholms läns landsting har arbetat med kemikaliefrågan under många år.

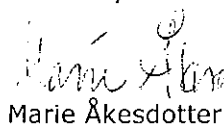
Vi föreslår kommunfullmäktige besluta

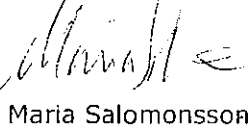
att uppdra till kommunstyrelsen att utifrån försiktighetsprincipen initiera ett arbete för att minimera exponeringen av kemikalier för Tyresö kommuninnevanare inom kommunens verksamhetsområden.

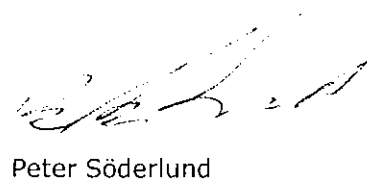
att filmen "Underkastelsen" visas i kommunens högstadieskolor och för anställda.

För Miljöpartiet de Gröna i Tyresö

Peter Bylund

Marie Åkesdotter

Maria Salomonsson

Peter Söderlund

Tyresö kommun
SBF
Mette Kjörstad
Samordnare folkhälsa och hållbar utveckling

TJÄNSTEYTTRANDE
2011-06-30
1 (3)

Kommunfullmäktige

Exponering av kemikalier

Förslag till beslut

- Motionen förklaras besvarad med hänvisning till detta yttrande.

SBF

Åke Skoglund
Chef Samhällsbyggnadsförvaltningen

Göran Norlin
Chef Miljö- och trafikenheten

Sammanfattning

Miljöpartiet de gröna har i motionen "Minska exponeringen av kemikalier för att värna kommuninvånarnas hälsa" påpekat den hälsovådliga påverkan på människa och natur av kemikalier från mängder av produkter.

Motionen uppmanar kommunen att beakta dessa faror genom att utifrån försiktighetsprincipen initiera ett arbete för att minimera exponeringen av

kemikalier för Tyresös kommuninvånare inom kommunens verksamhetsområden. Motionen föreslår också att Stefan Jarls film "Underkastelsen" ska visas för personal och högstadieelever.

Kommunens upphandlingsenhet följer Miljöstyrningsrådets rekommendationer inom de produktgrupper där Miljöstyrningsrådet har utarbetat kriterier.

Filmen Underkastelsen är en "tung" film att bearbeta. Stefan Jarl skriver själv att filmen är "en populärvetenskaplig essayfilm som kräver mycket av publiken"¹. För att en visning för högstadie- och/eller gymnasieelever ska vara givande och lärorik tror vi att skolans pedagogiska personalen ska ha en plan för hur filmen kan integreras i övrig undervisning. SBF har inte den pedagogiska kompetensen men kan bekosta visning på Bio Forellen.

Beskrivning av ärendet

Miljöpartiet de gröna har i motionen "Minska exponeringen av kemikalier för att värna kommuninvånarnas hälsa" påpekat den hälsovådliga påverkan på människa och natur av kemikalier från mängder av produkter.

Motionen uppmanar kommunen att beakta dessa faror genom att utifrån försiktighetsprincipen initiera ett arbete för att minimera exponeringen av kemikalier för Tyresös kommuninvånare inom kommunens verksamhetsområden.

Kommunens upphandlingsenhet följer Miljöstyrningsrådets rekommendationer inom de produktgrupper där Miljöstyrningsrådet har utarbetat kriterier.

Miljöstyrningsrådets kemikaliestrategi är ett vägledande dokument i arbetet med kriterier för miljöanpassad upphandling. De ämnen som nämns i motionen omfattas av Miljöstyrningsrådets kemikaliestrategi.

¹ <http://www.underkastelsen.se>

Strategin utgår från delmål 3 och 4 i miljömålet Giftfri Miljö och EU:s kemikalieförordning REACH². Dokumentet innehåller mål avseende vilka ämnesegenskaper som inte ska förekomma alternativt begränsas i kemiska produkter och varor som upphandlas. Dessa mål ska sedan uppnås genom kriterieutvecklingsarbetet. Miljöstyrningsrådets arbete är ett löpande kriterieutvecklingsarbete där konkreta kemikaliekrav tas fram och nya områden inkluderas allteftersom.

Med upphandlingspolicyns formulering att upphandlingsenheten ”om möjligt ska” ställa krav på miljöanpassade varor och tjänster samt biologiskt nedbrytbara varor avses att detta ska göras i de fall där det går att tillämpa. Alla upphandlingar omfattas inte av Miljöstyrningsrådets kriterier, t ex vissa tjänsteupphandlingar.

Stefan Jarls film Underkastelsen behandlar ”kemikaliesamhället”. Jarl kallar själv filmen ”en populärvetenskaplig essayfilm som kräver mycket av publiken”³. På grund av filmens komplicerade ämne tror vi att gymnasieelever en mer lämpad målgrupp för visningen än högstadiel elever. Filmens budskap kan lyftas genom att integreras i övrig undervisning på samtliga gymnasieprogram då ämnet berör alla yrken och allas vår vardag. Men detta kräver planering och engagemang av berörda lärare, beslut om visning bör därför avgöras av skolansvarige. SBF har inte den pedagogiska kompetensen men kan bekosta två - tre visningar (tex två för skolan och en för personal) på dagtid⁴ under hösten 2011 på Bio Forellen om det är praktiskt möjligt.

² REACH står för Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals. På svenska: Registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier.

³ <http://www.underkastelsen.se>

⁴ På samma dag

Plats och tid : Sal C42, Tyresö gymnasium, Farmarstigen 7, Tyresö
Torsdagen den 22 september 2011, kl 18.00-20.55

Beslutande Se bilaga

Övriga deltagande Se bilaga

Utses att justera Kristjan Vaigur (s)

Justeringens plats och tid C3L:s expedition, Bollmora Gårdsväg 12
Fredagen den 30 september 2011 kl 9.00

Underskrifter
Sekreterare
Leif Ljungberg
Ordförande
Margareta Ternstedt
Justerare
Kristjan Vaigur

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Sammanträdesdatum 2011-09-22

Datum för anslags uppsättande 2011-10-03

Datum för anslags nedtagande 2011-10-24

Förvaringsplats för protokollet: Bollmora Gårdsväg 12, 135 39 Tyresö

Underskrift
Leif Ljungberg

Justeras sign 	Utdragsbestyrkande
--	--------------------

NÄRVAROLISTA

Ordinarie ledamöter

Namn	Närv	Beslutande	Kom kl	Gick kl	Anm
Lotta Stjernfeldt (m)	X	X			
Lena Arvidsson (m)	X	X			
Yvonne Ledel (m)					
Margareta Ternstedt (fp)	X	X			
Jonas Borgman (kd)	X	X			
Kristjan Vaigur (s)	X	X			
Karin Ljung (s)	X	X			
José Blanco (s)	X	X			
Frida Bengtsdotter (mp)	X	X			

Ersättare

Namn	Närv	Beslutande	Kom kl	Gick kl	Anm
Peter Odelvall (m)	X	X			
Thomas Halvarsson (m)	X				
Peter Freij (m)					
Walter Guldbrandzén (fp)	X				
Henrik Gustavsson (c)					
Eija Rätty (s)	X				
Claes-Göran Enman (s)	X				
Kiberom Berhane (s)	X		19.15		
Ulla Hoffmann (v)	X				

Närvarande tjänstemän

Namn	Närv	Från kl	Till kl	
Britt-Marie Lundberg Björk	X			
Leif Ljungberg	X			
Susanne Nyberger	X			
Eva Svensson	X			

Justeras sign 	Utdragsbestyrkande
--	--------------------